

ЗАТВЕРДЖЕНО

Директор
Державного науково-методичного центру
змісту культурно-мистецької освіти

_____ М.М. Бриль

_____ 2019 р.

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ЗМІСТУ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Музичний інструмент скрипка

Орієнтовна навчальна програма
для підготовчого класу (платні послуги)
Школи мистецтв міста Новоград-Волинський

для початкової мистецької освіти

Київ – 2019

Укладачі:

О.Д. Білявська

викладачка-методистка вищої категорії, заслужена працівниця культури України, заступниця директора з навчально-виховної роботи музичного відділення школи мистецтв м. Новограда-Волинського

Л.В. Полтавченко

викладачка-методистка вищої категорії, викладачка по класу скрипки школи мистецтв м. Новограда-Волинського

М.В. Тагільцева

викладачка першої категорії, викладачка по класу скрипки школи мистецтв м. Новограда-Волинського

Рецензенти:

О.І. Агапова

викладачка-методистка вищої категорії Дитячої музичної школи №4 ім. Д.Д. Шостаковича міста Києва

З.Д. Ковальчук

викладачка вищої категорії, методистка, голова предметно-циклової комісії оркестрових струнних інструментів Житомирського музичного училища ім. В.С. Косенка

О.Б. Рукомойнікова

викладачка скрипки вищої категорії Школи джазового та естрадного мистецтва Дніпровського району міста Києва

Відповідальна

за випуск:

В.М. Зінченко

Рекомендовано

на засіданні педагогічної ради школи мистецтв м. Новограда Волинського (протокол № 02 від 29 грудня 2018 р.)

© Білявська О.Д., 2019 р.

Полтавченко Л.В., 2019 р.

Тагільцева М.В., 2019 р.

© Державний науково-методичний центр змісту культурно-мистецької освіти, 2019 р.

ЗМІСТ

I. Пояснювальна записка.....	4
1. Характеристика навчального предмету, його мета та завдання.....	4
2. Педагогічна доцільність та новизна освітньої програми.....	5
3. Терміни навчання та методи контролю знань.....	6
4. Форми та методи навчання	7
II. Зміст навчального предмету.....	9
1. Робота над елементарними навичками постановки. Початкові ігрові навички....	9
2. Музично-теоретичні знання.....	10
3. Орієнтовний тематичний план. Очікуваний результат програми. Методичні рекомендації.....	11
III.Список рекомендованої навчальної методичної літератури.....	23

I. Пояснювальна записка

Коли в класі новий учень – це завжди радість. Радість від того, що малюки прийшли на зміну старшим, а це означає, що триває зміна поколінь і у скрипкового класу є майбутнє. Це означає, що можна будувати плани і мрії про нові програми і виступи... Як організувати навчальний процес таким чином, щоб зберегти бажання дитини вчитися грати на скрипочці на довгі, часом нелегкі роки навчання? Кожен викладач відповідає на це питання по-своєму, виходячи з особистого досвіду, або спираючись на досвід колег.

Орієнтовна навчальна програма з предмету «Скрипка» (підготовчий клас) дозволяє створити підґрунтя для подальшого художньо-естетичного, інтелектуального та всебічного розвитку особистості, включає в себе педагогічний досвід та методичні рекомендації викладачів – скрипалів та особисті напрацювання авторів.

Класифікація програми:

- за типом – модифікована;
- по меті – розвиваюча музичну обдарованість;
- по виду діяльності – художньо-естетична діяльність;
- за формою організації змісту і процесу педагогічної діяльності – комплексна;
- за формою реалізації – індивідуальна.

1. Характеристика навчального предмету, його мета та завдання

Актуальність даної програми визначається рішенням в освітньому процесі сучасних, художньо-естетичних, духовно-моральних завдань, які визначені в освітніх та виховних завданнях мистецької школи. Підготовчий клас є джерелом поповнення, формування та зміцнення струнно-смичкового відділення мистецької школи. Він є свого роду випробувальним терміном в умовах занять в класі за

фахом, який більш точно, ніж приймальні випробування і прослуховування, може дати уявлення про музичні та фізичні можливості учнів.

Мета програми:

- виховання стійкого інтересу учнів дошкільного віку до занять на скрипці
- підготовка дітей до подолання можливих труднощів навчання в 1 класі мистецької школи

Завдання для досягнення мети:

- виявити обдарованих дітей;
- розвиток творчого потенціалу дитини, виховання асоціативно- образного мислення, фантазії, інтересу;
- виховання комунікативних здібностей, спілкування з однолітками через ігрові форми навчання;
- розвиток музично-слухових здібностей;
- розвиток почуття ритму і координації рухів;
- виховання ігрових навичок.

Програма розрахована на однорічний термін навчання для дітей віком 5-6 років за початковим рівнем підготовки. Орієнтовна навчальна програма передбачає застосування різноманітних методів та прийомів навчання, співпрацю педагога з учнями, контакт із батьками та орієнтована на придбання початкових навичок.

2. Педагогічна доцільність та новизна освітньої програми

Залучення дітей 5-6 років до продуктивної музичної діяльності, що дозволяє створити сприятливі умови для розкриття їх творчого потенціалу та формування гармонійної цілісної особистості дитини.

Психологічні особливості дітей 5-6 років такі, що одночасно з інтелектуальним осягненням світу, що оточує їх вони вимагають так званого «емоційного насичення». Подібний емоційний комфорт дітям можуть забезпечити уроки по даній програмі в ігровій формі, які включають в себе різноманіття видів діяльності: гру на інструменті, спів, слухання музики і казки, творчу (музичну і пластичну) імпрровізацію, малювання і т. д. Творча ігрова атмосфера занять за даною програмою передбачає активну участь учня в навчальному процесі.

3. Терміни навчання та методи контролю знань

Дитина знайомиться зі світом музики в доступній формі. Радість задоволення від гри індивідуально та в ансамблі з педагогом, з однолітками (якщо в класі є декілька дітей з підготовчого класу) з перших днів, психологічний комфорт – запорука інтересу до гри на скрипці та успішного розвитку юного скрипаля. Інтерес, ось чарівний ключик, за допомогою якого можна знайти підхід до дитини з будь-яким характером, з найскладнішою нервовою системою. Якщо цікаво – всі труднощі переборні.

Хоча всі діти будуть займатися по одній програмі, розвиток кожного буде індивідуальним, залежно від їх музичних здібностей та психологічних особливостей.

Термін реалізації орієнтовної навчальної програми 1 рік. Урок проводиться індивідуально 2 рази на тиждень по 30 хвилин в обладнаних класах для індивідуальних занять і є основною формою навчальної роботи. Загальний обсяг курсу становить 68-70 уроків (з розрахунку 34-35 навчальних тижнів на рік), у тому числі контрольних заходів - 2. Підсумкова атестація не передбачена. Протягом року педагог працює у режимі відкритих дверей для батьків, у кінці кожної чверті проводить контрольні уроки для перевірки засвоєння пройденого матеріалу та показує розвиток дитини на всіх класних і позакласних заходах. Індивідуальне проведення заліків та контрольних уроків - не бажано.

Техніка безпеки

Щоб уникнути травматизму необхідно стежити за дисципліною дітей на уроці і на перерві. Заняття повинні проводитися в приміщеннях із хорошим освітленням, комфортним тепловим режимом, в провітреному класі.

У цьому світлі, найбільш важливими є застосування у навчанні та вихованні учнів усіх ланок здоров'язберігаючих технологій таким чином, щоб максимально знизити перевантаження учнів, уникнути неврозів, забезпечити своєчасну діагностику та психологічну допомогу безпосередньо в класі. Гімнастика та «фізкультхвилинки» дозволять знімати стан втоми на уроці, послабити психологічну напруженість, викликану інтенсивністю заняття і просто дати дитині можливість розслабитися. Момент настання втоми і зниження навчальної активності визначається вході спостережень по зростанню рухових і пасивних відволікань дітей.

4. Форми та методи навчання

Розклад уроків складається з урахуванням загальної завантаженості учнів. Педагог повинен дбати про те, щоб на уроках застосовувалися сучасні педагогічні технології, що допомагають дітям розвивати інтерес до предмету, створюють на уроках позитивну, творчу атмосферу.

При реалізації орієнтовної навчальної програми використовуються наступні педагогічні технології:

1. Творчість, дослідницький пошук є основним способом існування дитини в просторі особистісно-орієнтованого навчання. Особистісно–орієнтоване навчання – це технології художнього відображення дійсності на основі творчої діяльності, що включає гру, музикування, малювання. Основна особливість таких технологій–

в переході від пояснення до розуміння, від монологу до діалогу, від контролю до розвитку.

2. Гуманно-особистісні технології припускають своє здійснення за допомогою своїх методів: індивідуальний підхід, майстерність спілкування, резерви сімейної педагогіки.

3. Ігрові технології застосовуються для активізації та інтенсифікації навчального процесу, так як гра є одним з основних видів діяльності дитини 5-6 років. Гра багатогранна, вона навчає, розвиває, виховує, розважає і дає відпочинок. Але одна з перших її завдань – навчання. Висока активність, емоційна забарвленість гри породжує і високий ступінь відкритості учасників. Учень розкривається, стає самим собою.

4. Інформаційно – комунікативні технології передбачають використання комп'ютера, можливості Інтернету для пошуку і прослуховування різних музичних творів, пошуку нотного матеріалу, використання музичних комп'ютерних програм, ігор, нотного редактору.

II. Зміст навчального предмету

Формування музично-художніх уявлень відбувається протягом всього терміну навчання в школі. Перед початком навчального процесу слід ввести дитину в світ музики, долучити його до роботи в класі шляхом слухання творів у виконанні інших учнів або викладача, відвідування різних концертів з подальшим обговоренням. Все це прищеплює любов до інструменту і підвищує інтерес до занять. В процесі роботи над розвитком музичних здібностей важливо виявити потенційні можливості учня і рівень його розвитку на даний момент, виходячи з цього треба вести цілеспрямовану роботу по розвитку слуху, ритму і музичної пам'яті.

Розширенню слухових уявлень сприяє розучування народних і дитячих пісень, поспівок, невеличких музичних п'єс, приспівуванням їх голосом зі словами, а потім нотами для подальшого виконання на інструменті на відкритих струнах.

Ефективним методом роботи для формування музично-художніх уявлень є бесіда про характер твору, а також підбір до нього віршика чи малюнка.

1.Робота над елементарними навичками постановки.

Початкові ігрові навички.

Більше ефективному засвоєнню елементарних навичок постановки сприяє робота над вправами на звільнення рук, тулуба від зайвих напружень без інструменту. Використання в роботі ігрових вправ на звільнення рук (дрібних і великих рухів), всього корпусу і шиї дозволяє дитині краще відчувати своє тіло і керувати ним, розвиває координацію рухів. З таких вправ слід починати кожен урок і тільки потім переходити до занять з інструментом.

На перших уроках підбирається інструмент. Для того щоб уникнути скутості, слід вибрати оптимальний розмір інструменту, визначити висоту пульта. Тоді ж слід пояснити дитині, як правильно зберігати інструмент.

Важливою умовою розвитку юного скрипаля є виховання в нього оптимально вільної та природної постави тулуба, рук, правильного положення інструменту і смичка, засвоєння основних рухів обох руках.

Роботу з правою і лівою рукою слід проводити окремо, так як права і ліва руки мають різну функцію, а координація між ними є складним процесом і освоюється поступово.

Для лівої руки- це вправи для зміцнення пальців і освоєння вільного падіння їх на струну. Щоб уникнути напруження руки в одній позиції, необхідно якомога раніше ввести ігрові вправи по освоєнню руху рукою уздовж грифу. Наступний етап - це виконання пісеньок щипком.

У підготовчий період особливо важливо стежити за правильним і точним виконанням вправ, так як в цей період закладаються початкові навички постановки, які важко піддаються зміні. Вправи для правої руки також виконуються за допомогою викладача. Вправи смичком до першого звуковидобування дають учневі можливість усвідомити величину і вагу смичка. Після таких вправ, для дитини доступніше починати грати серединою смичка, поступово освоюючи нижню і верхню половини, а потім, шляхом збільшення відрізка смичка грати цілим. Після того, як твір розібрано двома руками окремо, треба з'єднати рухи рук та невинно стежити за якістю звуку. У міру засвоєння матеріалу, доцільно вивчати найпростіші види штрихів:

- деташе в нижній половині, всередині і в верхній половині смичка;
- легато до двох нот на смичок.

Головним помічником в навчальному процесі є піаніст-концертмейстер, він надає величезну підтримку маленькому музиканту - виконавцю, так як п'єси, написані для виконання на відкритих струнах, без аккомпанементу втрачають виразність. А оскільки фортепіано є інструментом з фіксованим звукорядом, дитині легше орієнтуватися в тональності п'єси.

2. Музично-теоретичні знання

Музично-теоретичні знання засвоюють невідривно від практичного освоєння предмету. Вони поступово закріплюються та поповнюються по ходу ускладнення нотного матеріалу. Для більшої ефективності слід користуватися елементами технологій проблемного навчання, щоразу ставлячи перед учнем завдання, які він повинен вирішити сам або з підказки викладача.

Для знайомства з інструментом необхідно пройти назви тих частин скрипки, які потрібні для початкового періоду навчання. Одночасно при цьому вивчаються ноти 1-ї позиції в обсязі струн РЕ і ЛЯ. Кращому їх запам'ятовуванню сприяє транспонування п'єс на інших струнах. Саме при такій роботі відбувається краще засвоєння і запам'ятовування теоретичного матеріалу та нотного тексту.

Абстрактне вивчення нотної грамоти необхідно повністю виключити з практики викладання.

При вивченні тривалостей важливо знати наскільки добре учень вміє рахувати. Якщо він ще погано орієнтується в рахунку, то спочатку можна обмежитися тим, що чверть - довга, восьма тривалість - коротка. А при виконанні ритмічного малюнку пісеньки можна запропонувати учневі на чверть співати склад «ТА», а на восьму - «ТІ». При вивченні музичного твору відбувається знайомство із засобами виразності. Учень дізнається про такі поняття, як розмір, темпові та динамічні позначення і привчається дотримуватися їх.

3. Орієнтовний тематичний план

І чверть

	Розділ	Тема заняття	години
1	«Добрий день, усім!»	<ul style="list-style-type: none">• знайомство - бесіда викладача з учнем і його батьками;• вибір інструменту, коротка розповідь викладача про історію скрипки;• підбір м'якого містка, правила поводження і зберігання інструменту;• знайомство з будовою скрипки і смичка (загальні поняття);	3

		<ul style="list-style-type: none"> • поведінка на сцені, в залі і в класі 	
2	«Веселі ведмежата»	<ul style="list-style-type: none"> • музична казка • слухання музики • розвиток уяви через слухове сприйняття твору • музична характеристика головних героїв. відкриті струни (соль- «дідусь», ре – «бабуся», ля – «онучка», мі – «пташки» тощо) • звуки музичні і не музичні • тембр - забарвлення голосу • темп - швидкий, повільний; рух під музику - кроком, бігом • висота звуку • короткі і довгі ноти • гра pizz і смичком (за допомогою викладача) ритмічних малюнків за темою (відкриті струни) 	5
3	«Правила дідуся ведмедя»	<ul style="list-style-type: none"> • гра pizz або смичком (за допомогою викладача) віршів • твір і виконання голосом мелодій по темі • інсценування фрагментів казки • розвиток емоційності, комунікабельності 	2
4	«Пригоди Незнайки»	<ul style="list-style-type: none"> • слухання фрагментів музичної казки • відмінні риси звуковидобування на різних інструментах (баян, бандура, труба, саксофон) • вплив темпу музики на характер твору • настроїв в музиці, в віршах • підготовчі вправи для лівої руки - чітке опускання і підйом пальців • підготовчі вправи для правої руки - постановка пальців на олівці • спів з акомпанементом фортепіано пісеньок з мультфільму 	4
5	«Три поросятка»	<ul style="list-style-type: none"> • слухання музики • постановка пальців на грифі • вправи з олівцем • закріплення пройденного матеріалу (лад, розмір, темп, ритм, тембр) 	3
			17

II чверть

	Розділ	Тема заняття	години
1	«Осінь пора»	<ul style="list-style-type: none"> • повторення вивченого матеріалу • фарби в музиці • динамічні відтінки • штрихи • вправи для правої руки • вправи для лівої руки • вправи без інструмента 	3

2	«Музичні листівки»	<ul style="list-style-type: none"> • творчий розвиток 	2
3	«Перша скрипка»	<ul style="list-style-type: none"> • перегляд мультфільмів • бесіда • перегляд музичної казки • перші навички ансамблевого музикування • розвиток ладо-інтонаційних тяжінь • розвиток почуття ритму 	5
4	«Смичок - верстак»	<ul style="list-style-type: none"> • підготовчі вправи для правої руки 	1
5	«Летів гарний метелик»	<ul style="list-style-type: none"> • підготовчі вправи для лівої руки • пальчикова гімнастика • вправи для розслаблення м'язів тулубу 	2
6	«Новорічні подарунки»	<ul style="list-style-type: none"> • творчий розвиток • відкритий урок у формі концерту 	1
			14

III чверть

	Розділ	Тема заняття	години
1	«Пісенька кожного пальчика»	<ul style="list-style-type: none"> • постановка пальців на струнах 	4
2	«Пастушок та його друзі»	<ul style="list-style-type: none"> • розвиток творчості • початкові навички гри на інструменті 	4
3	«Пастораль»	<ul style="list-style-type: none"> • програмна музика • слухання музики 	2
4	«Карнавал тварин»	<ul style="list-style-type: none"> • слухання музики • читання віршів • розвиток художньо– образного мислення • гра на інструменті 	4
5	«Свято kota»	<ul style="list-style-type: none"> • творчі завдання • запис нотного тексту • гра на інструменті • пальчикова гімнастика 	3
6	«Дуже маму я люблю»	<ul style="list-style-type: none"> • запис нотного тексту • творчі завдання • розвиток емоційності • гра двома руками 	3
			20

IV чверть

	Розділ	Тема заняття	години
1	Штрихи	<ul style="list-style-type: none"> • деташе, легато • стаккато, подвійне деташе • з'єднання струн 	2
2	«Три швидкості»	<ul style="list-style-type: none"> • повільна хода • біг • рух в танці 	2

3	«Прекрасна дама Гама»	<ul style="list-style-type: none"> • звукоряд • тон, півтон • гра двома руками 	4
4	«Вийшла курочка гуляти»	<ul style="list-style-type: none"> • закріплення вивченого матеріалу • інсценування музичної казки 	6
5	«І рік не дарма у нас пройшов»	<ul style="list-style-type: none"> • творчі завдання • закріплення вивченого матеріала 	2
			16

І чверть

Розділ І: «Добрий день, усім!»

- знайомство - бесіда викладача знайомство - бесіда викладача з учнем і його батьками;
- вибір інструменту, коротку розповідь викладача про історію скрипки;
- підбір м'якого містка, правила поводження і зберігання інструменту;
- знайомство з будовою скрипки і смичка (загальні поняття);
- поведінка на сцені, в залі і в класі.

Розділ ІІ: «Веселі ведмежата»

(Музична казка)

- слухання музики;
- розвиток уяви через слухове сприйняття твору;
- музична характеристика головних героїв; відкриті струни (соль - дідусь, ре - бабуся, ля - внучка, мі - пташки і т.д.)
- звуки музичні і немусичні;
- тембр - забарвлення голосу;
- темп - швидкий, повільний (рух під музику - кроком, бігом);

- висота звуку;
- короткі і довгі ноти;
- гра pizz і смичком (за допомогою викладача) ритмічних малюнків за темою (відкриті струни).

Розділ III: «Правила дідуся ведмедя»

- гра pizz або смичком (за допомогою викладача) віршів;
- твір і виконання голосом власних мелодій по темі;
- інсценування фрагментів казки;
- розвиток емоційності, комунікабельності.

Розділ IV: «Пригоди Незнайки»

- слухання фрагментів музичної казки;
- відмінні риси звуковидобування на різних інструментах (баян, бандура, труба, саксофон);
- вплив темпу музики на характер твору;
- настроїв в музиці, в віршах;
- підготовчі вправи для лівої руки - чітке опускання і підйом пальців;
- підготовчі вправи для правої руки - постановка пальців на олівці;
- спів з акомпанементом фортепіано пісеньок з мультфільму.

Розділ V: «Троє поросят»

- види музики, знайомство;
- розмір двох- і трьохдольний;
- рух під музику (марш, вальс);
- знайомство з динамічними відтінками;

- посиленням, зменшенням сили звуку;
- образне сприйняття музики;
- гра смичком, відкриті струни, знайомство зі штрихами (деташе, легато, мартле);
- постановка пальців на грифі - знайомство;
- вправи зі смичком - «коліщатко», «ліфт», «бачу - не бачу».

II чверть

Розділ I: «Осіньна пора»

Закріплення понять:

- мажор - весело, мінор - сумно;
- ритм - короткі і довгі ноти (хлопки);
- розмір - рівні кроки;
- сильна доля;
- темп швидкий, повільний;
- високий - низький голос;
- голосно - тихо;
- світло - темно;
- способи зіткнення смичка зі струною: плавно, разом легато; окремо, в різні боки – деташе; з зупинками - мартле;
- вправи для контролю над диханням.

Розділ II: «Музичні листівки»

- мелодії з використанням відкритих струн на віршований текст з осінньої тематикою,
- гра з супроводом фортепіано;
- первинні навички ансамблевого музикування;

- виконання музичної листівки на відкритому уроці або на класному концерті;
- закріплення навичок поведінки на сцені (вихід - уклін - підняти скрипку - виконання - опустити скрипку - уклін - піти зі сцени)

Розділ III: «Перша скрипка»

- знайомство з поняттями: ансамбль, оркестр, соліст;
- гра дуєтом з викладачем (pizz, відкриті струни);
- спів музичних номерів з казки (акцент на емоційне виконання, виразне інтонування та чітку ритмічну організацію)

Розділ IV: «Смичок - верстак»

- підготовчі вправи для розвитку навичок самостійного руху смичком по струні;
- механічні рухи правої руки, що дозволяють домогтися свободи і паралельного ведення смичка щодо підставки і грифу.

Розділ V: «Літав гарний метелик»

- відпрацювання відчуття легкого дотику до струн;
- довільне падіння і підйом пальців на струні;
- відпрацювання (рульового руху) лівого ліктя.

Розділ VI: «Новорічні подарунки»

- мелодії з використанням 2, 3 пальців на вірші по темі;
- закріплення навичок поведінки на сцені.

III чверть

Розділ I: «Пісенька кожного пальчика»

- парна постановка пальців напівтоновому положенні;
- парна постановка пальців з подальшим підняттям одного з них;
- постановка кожного окремого пальця на струнах ре, ля;
- пряма і розслаблена пози, їх чергування.

Розділ II: «Пастушок і його друзі»

- гра смичком по відкритим струнам п'єс, об'єднаних в один сюжет;
- відпрацювання (рульового руху) правого ліктя;
- розподіл смичка в залежності від тривалості нот;
- постановка 1 пальця на грифі щодо порожка;
- парна постановка пальців в тоновом положенні і подальше підняття одного з них.

Розділ III: «Пастораль»

- слухання програмної музики у виконанні викладача, в запису;
- картини природи в музиці;
- засоби музичної виразності - динамічні відтінки (p, f, cresc, dim).

Розділ IV: «Карнавал тварин»

- слухання музичної казки за мотивами Сен-Санса «Карнавал тварин»;
- перегляд мультфільму «Король Лев»;
- обговорення, бесіда;
- засоби музичної виразності - штрихи (легато, мартле, деташе).

Розділ V: «Свято kota»

- музичні твори - композиції про тварин;
- запис нотного тексту з використанням ритмічних формул;
- рух мелодії вгору-вниз;
- гра мелодій по відкритим струнам;
- навички ансамблевого музикування (дует).

Розділ VI: «Дуже маму я люблю»

- знайомство з початковими навичками нотного запису;
- нотний стан;
- скрипковий ключ;

- довгі, короткі ноти;
- зв'язок музичного ритму з ритмікою вірша;
- перші навички з'єднання функцій правої і лівої руки;
- гра пісеньок з використанням 1, 2, 3 пальців.

IV чверть

Розділ I: «Штрихи»

- деташе - (спокійне крокування, крок) – рух всім смичком від колодки до кінця;
- легато (веселка) - об'єднати смичком в одну лінію 2, 4 струни;
- стаккато (дощик) - рух смичка із зупинками на одній струні, з'єднання сусідніх струн;
- подвійне деташе (швидке крокування, біг) - відпрацювання дрібних рухів правої руки в різних частинах смичка.

Розділ II: «Три швидкості»

- виховання почуття ритму і ритмічних навичок;
- відчуття і передача рухами (ударами) і на інструменті (смичком) рівномірної пульсації в розмірі 2/4; 4/4 фіксація сильної долі в цих розмірах;
- знайомство з тривалістю;
- розподіл смичка в залежності від довжини ноти;
- вплив темпу в музиці на активну діяльність людини (бесіда)

Розділ III: «Прекрасна дама Гама»

- закріплення теоретичного матеріалу по темі (звукоряд): мажор, мінор, рух мелодії вгору вниз, тоніка, стійкі і нестійкі ступені;
- розташування пальців в залежності від інтервалів;
- гра легких п'єс в тональності Ре, Ля мажор;

- транспонування мелодії на іншу струну;
- спів та гра на інструменті пісеньок про гаму, побудованих на звуках гами послівок, пісень «Мисливець», «Про Петю» тощо.

Розділ IV: «Вийшла курочка гуляти»

- інсценування музичної казки, побудованої на сюжеті скрипкових п'єс

Філіпенка А. «Курчатка» і «Пастушок», «Півник» Магіденка М.

Казка розповідає про пригоду курчат, які втекли з уроку музики в ліс, і потрапили в руки сірого вовка. «Неслухняні курчата» - учні підготовчого класу. Роль курочки і півника виконують учні більш старших класів.

Мета, поставлена перед «курчатами» - отримати звання «Найрозумніший курча». Для цього потрібно подолати всі перешкоди і зіграти на заключному концерті пісеньку «Півник» або «Курчатка». У міру підготовленості – виконувати п'єси смичком або pizz.

Розділ V: «І рік не дарма у нас пройшов»

- підведення підсумків навчального року;
- повторення пройденного матеріалу;
- підготовка до нового навчального року.

Протягом року необхідно пройти 25 - 30 п'єс, переважно з використанням відкритих струн.

**Очікуваний результат орієнтовної навчальної програми з предмету
«Скрипка» (підготовчий клас):**

після закінчення першого року навчання учень підготовчого класу

повинен знати:

- назви основних частин скрипки і смичка;
- назва струн на скрипці;
- ноти на струні ре і ля;
- тривалості;
- високі і низькі звуки;
- нюанси (голосно, тихо);
- настроїв в музиці (весело, сумно);
- правопис нот (на-, між-, під-, над лінійками нотного стану)

повинен вміти:

- визначити двох-, трьох-дольний розмір;
- проплескати ритмічний малюнок музичної п'єси;
- вільно рухатися під музику, визначати характер мелодії (танець, марш, пісня);
- емоційно передавати мінорний і мажорний настроїв в співі, читанні віршів;
- правильно тримати скрипку, дотримуватися вільної загальної постави під час гри;
- виконувати елементарні вправи з олівцем і смичком;
- грати двома руками (у міру підготовленості).

Методичні рекомендації

В процесі навчання педагог повинен пам'ятати, що інтерес до музичних занять, працьовитість і самостійність закладається з перших уроків. Це багато в чому визначає успіхи подальшого світогляду і розвитку здобувачів освіти мистецької школи.

Форма індивідуальних занять створює викладачу необхідні умови для уважного, систематичного і всебічного вивчення кожної дитини його індивідуально-психологічних властивостей (характеру, темпераменту, розумового розвитку).

Найважливішою передумовою для успішного розвитку учня підготовчого класу є виховання у нього вільної і природної постановки (організації доцільних ігрових рухів). Правильне положення корпусу, інструменту та смичка, освоєння доцільних рухів, зумовлених художньо-технічними завданнями: все це повинно бути предметом найпильнішої уваги і наполегливої роботи викладача та учня.

Більш ефективному засвоєнню елементарних навичок постановки сприяє робота без інструмента. Використання в роботі вправ в якості музичної зарядки для звільнення рук (дрібних і великих рухів), всього корпусу і шиї дозволяє дитині краще відчувати своє тіло і керувати ним, розвиває координацію рухів. З таких вправ слід починатикожний урок.

Також необхідно вести цілеспрямовану роботу над розвитком слуху, ритму та музичної пам'яті, виходячи з потенційних можливостей здобувачів освіти на даний момент.

Всі діти люблять казки. Твір або «придумування» казки не тільки розвиває фантазію, образне мислення, а й підвищує відповідальність за більш якісне виконання музичного твору.

Ігрова форма навчання з дітьми 5-6 річного віку - позбавить від непотрібного хвилювання та добавить позитивних емоцій в освітній процес мистецької школи.

III. Список рекомендованої навчально-методичної літератури

1. Етюди для скрипки на різні види техніки. 1 клас ДМШ. / Упор. В. Р. Стеценко, К. Тахтаджієв. - К., 1973.
2. Пархоменко О., Зельдіс В. Школа гри на скрипці. - К., 1987.
3. Пісні-етюди. / Упор. М. Семків. - Тернопіль, 2000.
4. Станко О. Перші кроки маленького скрипаля. - К., 1984
5. Бакланова Н. Маленькі вправи для початківців (1 позиція).-М., 1987
6. Бакланова Н. 6 етюдов средней трудности. - М. - Л., 1988.
8. Григорян А. Начальная школа игры на скрипке. - М., 1987.
9. Гарлицкий М. Шаг за шагом. Методическое пособие для юных скрипачей. - М., 1985.
10. Избранные этюды для скрипки.1-3 классы ДМШ. / Сост. М. Гарлицкий, К. Родионов, К. Фортунатов.-М., 1985.
11. Комаровский А. Этюды для начинающих (1 позиция). - М. - Л., 1987.
12. Родионов К. Начальные уроки игры на скрипке. - М., 1987.
13. Шевчик О. Соч. 8. Упражнения. - М., 1969.
14. Якубовская В. Вверх по ступенькам. Начальный курс игры на скрипке.-Л., 1981.
15. Яньшиновы А. и Н. 30 лёгких этюдов. Т. I. - М., 1960.
16. Галя по садочку ходила. Обробки українських народних пісень для скрипки/
Упор. І. Пинда. – 2001.
17. Лисаковський А. Школа гри на скрипці. - К.,1967
18. Пархоменко О., Зельдіс В. Школа гри на скрипці. 1 клас ДМШ. – К., 1987.
19. Станко О., Старюк Л. Перші кроки маленького скрипаля. - К., 1984.
20. Тахтаджієв К. Скрипка 1 клас. Учб. пос. для ДМШ. -К., 1982.
21. Учебный репертуар для 1 класу ДМШ / Упор. П: Макаренко, О. Манілов, В. Стеценко. - К., 1962.
22. Гарлицкий М. Шаг за шагом. Методическое пособие для юных скрипачей. -М., 1985.
23. Захарьина Т. Скрипичный букварь. - М., 1962.

24. Кабалевский Д. 20 пьес. Соч. 80. -М., 1984.
25. Педагогический репертуар для скрипки и фортепиано. Сборник 1. / Сост. К. Мострас, А. Ямпольський.
26. Хрестоматия педагогического репертуара. Вып. 1. / Сост. М. Гарлицкий, К. Родионов, Ю. Уткин, К. Фортунатов. - М., 1985.
27. Шальман С. Я буду скрипачом. 33 беседы с юным музыкантом. - Л., 1987.
28. Юный скрипач. Вып. 1. / Сост. К.Фортунатов. - М., 1988.
29. Якубовская В. Вверх по ступенькам. Начальный курс игры на скрипке.-Л., 1981.
30. Берлянчик М. Основи виховання початківця скрипаля.
31. Бодня О., Нефедова Е. Пальчикова гімнастика.
32. Плахцінська Н.В. Музична абетка для маленьких скрипалів. – Тернопіль, 2014.
33. Шукайло Л. Дитячий альбом для скрипки.- К.:Мелосвіт, 2013.
34. Павлов О. Скрипкова абетка.- К.:Музична Україна,2015.
35. Плахцінська Н.В. Перші нотки скрипаля.-Вінниця: Нова книга, 2017.

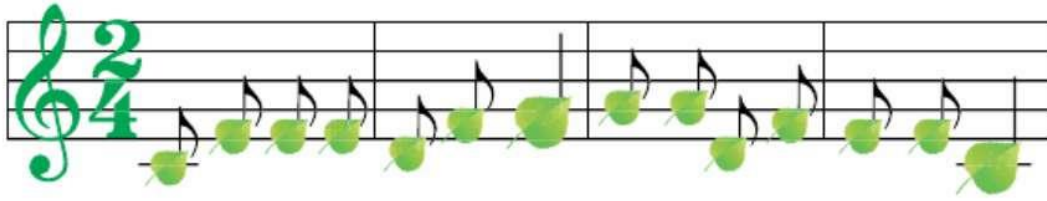
Дидактичний матеріал

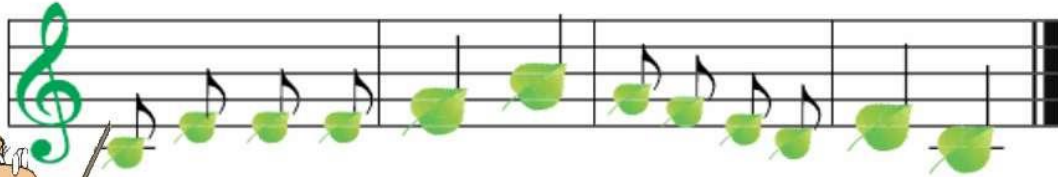
Формування музично-художніх уявлень

Розучимо поспівку “ У весняному ліску”

1. У вес-ня-но-му ліс-ку чу-ти ра-діс-не «Ку- ку!»

Чи-й то го-ло-со-чок- зве-се-ля лі-со-чок?

Folia 3 @mal.ua

Ми крокуєм

Поспівка

Весело

Раз, два, раз, два, ми кро - ку - єм.
Дзвін - ко пі - сню ми спі - ва - єм.

Пульс

Vertical lines with accents (>) indicating pulse points for the lyrics:

Раз, два, раз, два, ми кро - ку - єм.
Дзвін - ко пі - сню ми спі - ва - єм.

Не поспішаючи

Сто - ї - мо на міс - ці, а ми кро-ку-єм вго - ру!

Сто - ї - мо на міс - ці, а ми кро-ку-єм вниз!

Музично-теоретичні знання

Казка про Хмаринку, Дощик і нотку ДО

Жила собі на небі Хмаринка. Була вона біленька, гарненька. Але одного разу, несподівано прилетів злий чарівник Вітер. Він узяв та й зачаклував Хмаринку. Вона з білої перетворилася на синю, з веселої на сумну. З її оченят почали крапати сльозинки – на цілий день затягнувся дощ.

До хмаринки підкотило жовте Сонечко і запитало її: «Хмаринко, чому це ти плачеш, і чому йде дощ?». Хмаринка розповіла своє горе Сонечку. Сонечко подумало-подумало, потім грайливо підморгнуло і весело вигукнуло: «Я знаю, як тебе розчаклувати! Просто потрібно, щоб малята запам'ятали нотку – нотку ДО!».

Дощик

ДО ДО
ДО ДО ДО
ДОЩИК
КРАПАЄ
В ВІКНО

ІДИ, ІДИ, ДОЩИКУ

Іди, іди, дощику,
зварю тобі борщику
у новому горщику.
Та поставлю на вербі,
щоб не з'їли комарі.
Буде вам, буде й нам,
буде всім комарам.

ІДИ, ІДИ, ДОЩИКУ

Іди, іди, дощику,
зварю тобі борщику
в полив'янім¹ горщику,
поставлю на дубочку,
у зеленому садочку.
Вітер ізнявся,
дуб захитався,
горщик розбився,
а дощик полився —
цебром², відром, дійницею
над нашою пшеницею!..
Іди, іди, дощику,
зварю тобі борщику!..
Тобі каша, мені борщ,
щоб ішов великий дощ.

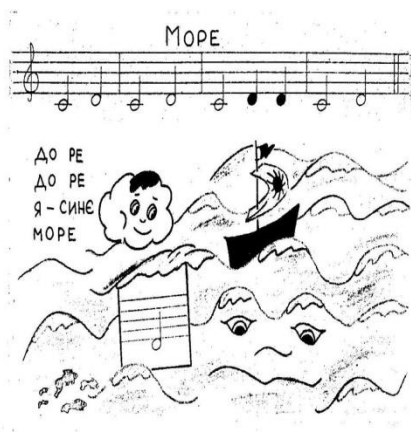
- Для чого діти звертаються до дощу?
- Порівняй дві пісеньки «Іди, іди, дощику». Про що вони? Що в них спільного?
- Чому ці пісеньки можна назвати закличками?

¹ *Полів'яний* — укритий особливим склоподібним розчином.

² *Цебрó* — велика дерев'яна посудина у вигляді відра або зрізаної діжки.

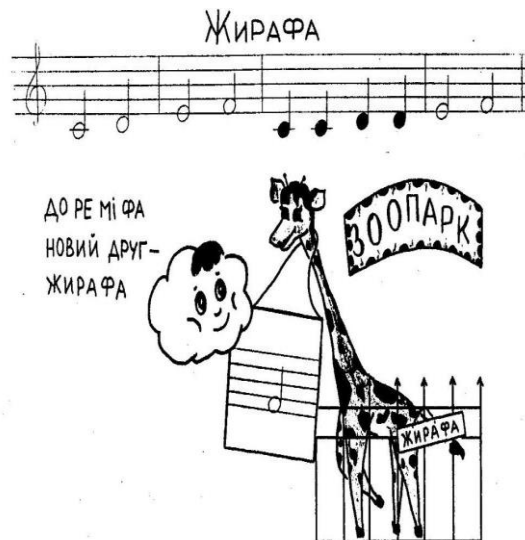
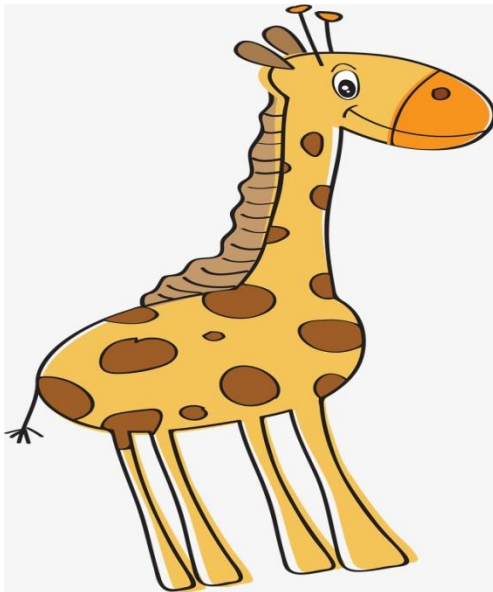
Казка про Хмаринку, Море і ноту РЕ

Наша весела Хмаринка ніколи не сиділа на одному місці. Вона дуже любила мандрувати. Хмаринка літала і думала: «Який різноманітний цей світ!». Вона бачила сірий асфальт і зелену травичку, дитячі садки і школи, маленькі хатки і великі будинки. Коли Хмаринка помітила дуже багато води, то подумала, що це широка річка. На воді були дуже високі хвилі і кораблик, який там плавав, ледь не перевернувся. Хмаринка схвильовано запитала у води: «Вода, ти хто?». Вода відповіла: «Я – Море». «А чому ти таке сердите?» – не вгамовувалася Хмаринка. Так Хмаринка і Море розговорились і подружились. Море обіцяло Хмаринці стати лагідним і спокійним, якщо малята запам'ятають другу ноту – ноту РЕ.

Казка про Хмаринку, Місяць і ноту МІ

Хмаринка дружила з веселим Сонечком. Вони разом гралися у схованки: то Сонечко сховається за Хмаринку, то Хмаринка – за Сонечко. Вночі Сонечко закотилося за обрій і заснуло. Хмаринка залишилася одна. Вона позіхала, крутилася з одного боку на другий, а спати їй не хотілося. Аж раптом, Хмаринка побачила, як на темному небі з'явився Місяць. Навколо нього то тут, то там блискали маленькі зірочки. Коли Хмаринка підлетіла до них, то почула, як Місяць співає гарну колискову пісеньку, і побачила, як зірочки потихеньку засинають. А третьою нотою в тій колисковій пісні була нота МІ.

Казка про Хмаринку, Жирафу і ноту ФА

Одного дня Хмаринка завітала до зоопарку. Там жили її давні знайомі: мавпочки, ведмедики, леви, тигри, лебідь і крокодил. А от Жирафу у зоопарку Хмаринка побачила вперше. Жирафа була така плямиста-плямиста, а ще вона мала дуже довгу шию.

– А чому в тебе таке дивне ім'я – Жирафа? – запитала Хмаринка.

– А тому, що я знаю четверту ноту – ноту ФА, - поважно відповіла Хмаринці Жирафа, а потім по-дружньому всміхнулась.

Казка про Хмаринку, доброго короля і ноту СОЛЬ

Одного разу наша знайома Хмаринка опинилася у казковому королівстві. У цьому королівстві жив дуже добрий король. У короля були діти – принц і принцеса. Принц із принцесою любили гратися на великій зеленій галявині і ловити сачком метеликів. І от замість метелика у сачок піймалась Хмаринка. Вона попросила: «Відпустіть мене, будь ласка!». Поки принц із принцесою сперечались між собою, на зелену галявину прийшов добрий король і негайно відпустив нашу Хмаринку на волю. Хмаринка сказала: «Дякую тобі, добрий король. За те, що ти допоміг мені, я подарую тобі п'яту ноту – ноту СОЛЬ».

Казка про Хмаринку, Квасолю і ноту ЛЯ

Якось на городі всі овочі зібралися разом. Морквинка, Цибулінка, Помідорчик, Картопелька, Кукурудза – всі були дуже нарядні і веселі. Святкували день народження Квасолі. Хмаринку теж запросили. Хмаринка прилетіла, привітала Квасолю з її святом, побажала їй всього самого-самого найкращого і подарувала їй пісню з шостою ноткою – ноткою ЛЯ.

Казка про Хмаринку, Ластівку і ноту СІ

Наша Хмаринка мала багато друзів. Вона дружила з Сонечком, Місяцем, Морем, Лісом, з різними пташечками і звірятками. Але найкращою подругою в неї була Ластівка. Вони разом літали і співали ціле літо. Коли надворі стало холодно, Ластівка почала збиратися у далекі теплі краї. Вона дуже хотіла, щоб з нею полетіла Хмаринка. Хмаринка сказала: «Добре, я полечу з тобою, тільки подарую малятам останню ноту – ноту СІ». Хмаринка попрощалася з усіма друзями і дуже просила, щоб вони не забували її, а малята завжди пам'ятали всі сім нот. Ластівка з Хмаринкою полетіли, а навздогін їм понеслося: «До побачення, Хмаринко! Щастя тобі...».

ДО ПОБАЧЕННЯ, ХМАРИНКО...

ДО РЕ МІ
ФА СОЛЬ ЛЯ СІ
НОТИ
ЗНАЄМО УСІ

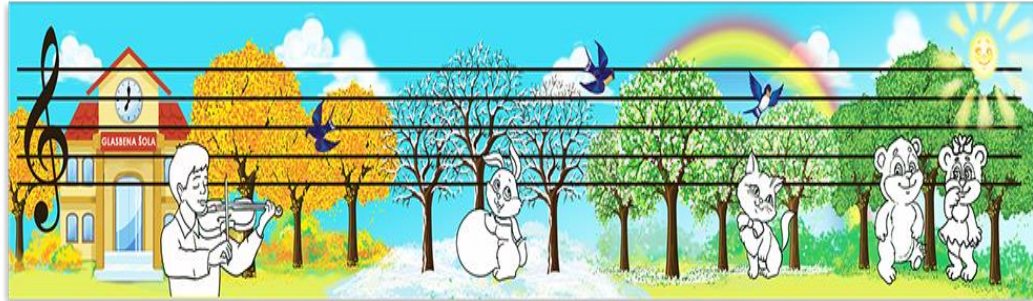
A cartoon illustration of a white cloud with a face, arms, and legs. The cloud is holding a black musical note. To the right of the cloud is a small musical staff with a single note on it.

1. Склади історію про маленького ведмедика, який живена струні Соль. Спробуй сам назвати ноти і згадай, якими пальцями їх можна зіграти. Постарайся згадати назвати ноти і аплікатуру сам. Якщо тобі знадобиться підказка, переверни картку, там знаходиться назва ноти і номер пальця, яким ми граємо дану ноту в першій позиції. Зіграй по нотах музичну історію вчителю, рідним і друзям.

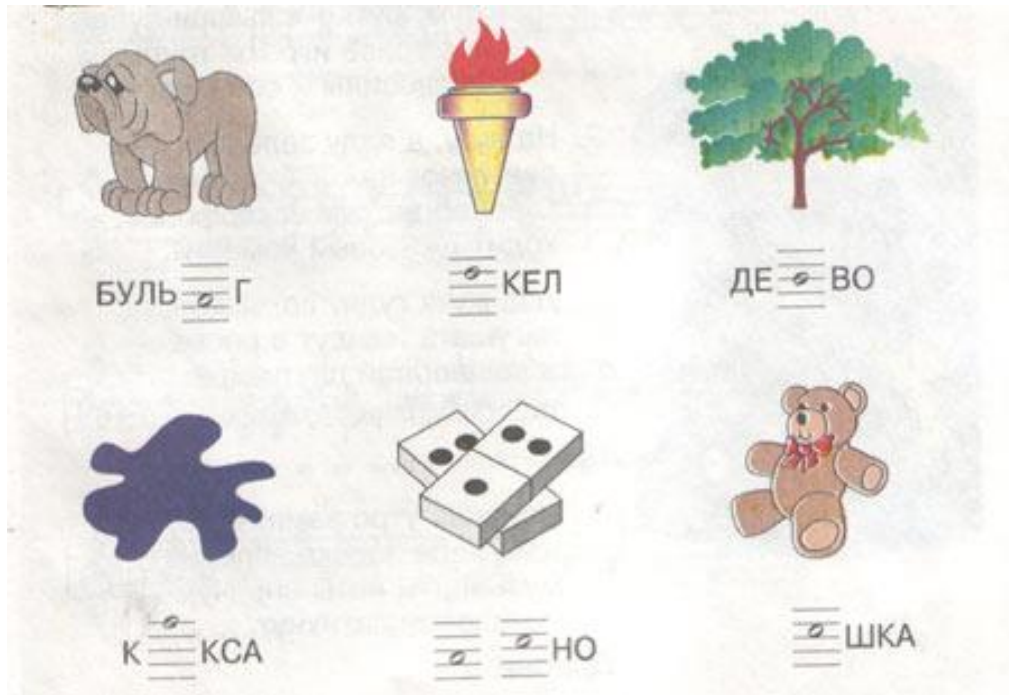
2. Склади історію про інших героїв: зайчика на струні Ре, кішечку на Ля і пташок на Мі. Не забудь назвати всі ноти і згадати аплікатуру.

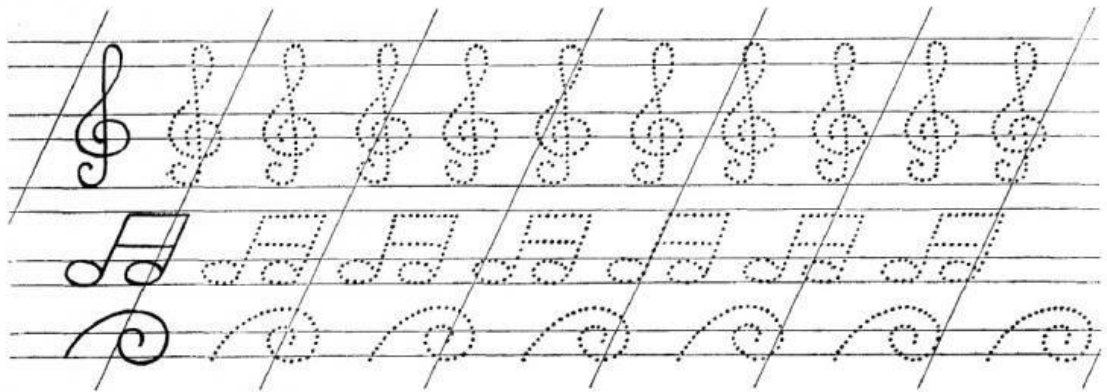
3. Використовуючи додаткові картки з різними тональностями, побудуй нові історії і подумай, які ноти будуть звучати по-іншому (вище або нижче).

4. За допомогою найдовшого нотного стану можна побудувати гами в першій позиції. Соль-мажор, Ре мажор, Ля-мажор.

Музичні ребуси

Робота над елементарними навичками постановки. Початкові ігрові навички

Учень знайомиться:

- ✓ з розташуванням пальців лівої руки на грифі,
- ✓ співвідношенню півтонів на всіх струнах в першій позиції,
- ✓ з основами скрипкової аппікатури,
- ✓ з гамами (Соль-мажор, Ре мажор, Ля-мажор).

